תורה אור

לא נצרכא אלא לשירי מנחה: דאורייתא צריך לכלי הכלי מצרפו שא"צ לכלי אין כלי מצרפו ואתו רבנן וגזרו דאע"ג דאינו צריך לכלי כלי מצרפו, תינח סלת, קטורת ולבונה מאי איכא למימר? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כגון שצברן על גבי קרטבלא: דאורייתא יש לו תוך מצרף, אין לו תוך אינו מצרף; ואתו רבנן ותיקנו דאע"ג דאין לו תוך מצרף; ופליגא דר' חנין אדר' חייא בר אבא *דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מעדותו של רבי עקיבא נשנית משנה זו: הרביעי בקדש פסול: תניא א"ר יוסי *מנין לרביעי בקדש שהוא פסול? ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקדש, שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי לקדש, ולמדנו שלישי לקדש מן התורה ורביעי בק"ו: שלישי לקדש מן התורה מנין? דכתיב °והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני וקאמר רחמנא לא יאכל, רביעי מק"ו כדאמרן: ובתרומה אם נטמאת כו': אמר רב שיזבי בחיבורין שנו אבל שלא בחיבורין לא, איתיביה אביי יד נגובה מטמא חבירתה לטמא לקדש אבל לא לתרומה דברי רבי, ר' יוסי ברבי יהודה אומר לפסול אבל לא לטמא אי אמרת בשלמא שלא בחיבורין היינו רבותיה דנגובה, אלא אי אמרת בחיבורין אין, שלא בחיבורין לא, מאי רבותא דנגובה, [א] איתמר *נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא ידו

אבל

ויקרא ז

לא נצרכא · להאי עדות דר' עקיבא דמדרבנן אלא לסולת של שירי מנחה: **דאמו מדאורייתא הצריך לכלי** · דומיא דקטורת שבכף דאיירי בה קרא כלי מצרפו ושאינו צריך לכלי כגון שירי מנחה שהן אכילת כהן אין הכלי מצרפן: **מאי איכא למימר** · הרי צריכין לכלי: **קרטבלא** · עור שלוק: **ופליגא הא דר' חנין** · דאמר לעיל צירוף דאורייתא אדר' חייא בר אבא: **מחוסר כפורים כשר לתרומה ופסול לקדש** · ביבמות ילפינן לה מקראי בפרק הערל (דף עד:): **שלישי שפסול בתרומה** · כדנפקא לן ק"ו במסכת סוטה (דף כט.*) ומה טבול יום שמותר במעשר אסור בתרומה שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה*(א): **אינו דין שיעשה רביעי לקדש** · וא"ת דיו לבא מן הדין להיות כנדון? א"כ ק"ו לא צריך שהרי למדנו שלישי לקדש מן התורה והיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון כדאמרינן בבבא קמא (דף כה.) ולמ"ד כמי אמרינן דיו הני מעלות דרבנן נינהו ולאו דאורייתא והאי דנקט "ולמדנו שלישי לקדש" מלתא בעלמא היא דאשמעינן דשלישי לקדש מן התורה הוא: **מי לא עסקינן כו'** · מי לא משתמע (כו') נמי מהאי קרא: **דנגע בשני** · דהא אשכחן דאיקרי שני טמא דכתיב "כל אשר בתוכו יטמא" וה"ל הכלי ראשון ומה שבתוכו שני וקרי ליה טמא וקאמר רחמנא "והבשר אשר יגע בכל טמא"(ב) בשני וה"ל שלישי "לא יאכל" והאי קרא בבשר שלמים כתיב: **בחיבורין שנו** · מתניתין דקתני יד מטמאה את חבירתה לקדש כגון שבעוד שהיד הטמאה נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת בקדש דגזור רבנן דלמא אתי למיגע טמאה בקדש ולמ"ד (ג) לפסול (לקמן) לפסול דמעלה בעלמא היא: **אבל שלא בחיבורין** · שלאחר שפירשה מן הטהורה חזרה טהורה ונגעה בקדש טהור ואין יד מטמאה חבירתה לעשותה אפי' שלישית לפסול: **יד נגובה** · אע"פ שאין בה משקין: **לטמא את הקדש** · לעשות רביעי: **ר' יוסי בר' יהודה אומר** · חבירתה פוסלת את הקדש אבל לא מטמאה: **אי אמרת בשלמא שלא בחיבורין** · קאמר דמטמאה היינו רבותא דנגובה (ד) ואע"ג דנגובה היא כשנגעה בזו אין לחוש שמא נגעה היד הטהורה במשקין שבטמאה שהן ראשונים דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה והויא לה הך יד כמי שניה מחמת המשקין כמו חבירתה אפילו הכי מטמאה דמעלה דרבנן היא שהיד מטמאה את חבירתה להעשות שניה כמותה לקדש, אלא אי אמרת לא אמרינן אלא בחיבורין וטעמא משום דלמא נגע טמא לקדש, מאי רבותא דנגובה, אטו יד קמייתא לא מטמיא לה לקדש בלא משקין הלא שניה היא:

אבל

חטאת מדרבנן דאינו קודש אלא חול כדמוכח בהתכלת (מנחות דף נב. ושם) שאין מוטלין באפר פרה וקתני הוסיף ר"ע דמשמע דהוי דרבנן כמו רישא כדדייק. הכא והשתא מתוקמא דרשה דמייתי בכולי הש"ס והבשר לרבות עצים ולבונה כר"י דפרק המנחות והנסכים (שם דף קב: ושם) דאי לרבנן הא משמע אף בשר בתר שחיטה יש לה פדיון ומיהו יכולנא לאוקומי כרבנן והוקדשו בכלי וכדמוקמינלה בפסחי' אך איכא לדחות דלא קאי רק אלבונה ולא אעצים וכן בריש המנחות והנסכים פי' בשם הר"י דעיקר קרא לא קאי רק אלבונה אבל אעצים לא הוי רק אסמכתא בעלמא והתם הארכתי ולא שייך הכא ואין להביא ראיה מהא דלא חשיב עצים בפרק שני דמעילה (דף ט.) כי חשיב איזך הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסרי כפרה משום דלא שייך ביה פיגול אף בהולכה ובהקטרה דלא קרבן גמור הוא*:

דאורייתא יש לו תוך מצרף · הקשה הר"ר אלחנן אמאי לא קאמר כגון שצברו בכלי חול דאורייתא כלי שרת מצרף ולא של חול דבעינן דומיא דכף ואע"פ שיש לו תוך ול"ע:

מנין לרביעי בקדש שהוא פסול · פרש"י ולמ"ד דיו הני מעלות דרבנן נינהו ולא דאורייתא והאי דקאמר ולמדנו שלישי מן התורה מילתא בעלמא הוא ולא קאמר כמי מק"ו אלא מלתא בעלמא הוא ובפ"ק דפסחים (דף יט.) פי' רש"י גבי ההיא דר' יוסי ור' שמעון דאין משקה מטמא באוכל ואין טומאה עושה כיוצא בה היכי אשכחן רביעי בקדש אלמא ולאי דרבנן הוא ומביא ראיה דמכילתין חשיב גבי מעלות דרבנן בתרייתא וקשה לר"י לר' חנין דאית ליה צירוף כלי דאורייתא וקחשיב ליה גבי מעלות דרבנן ולר' יוחנן דאית ליה צירוף דרבנן הוא הא מוקי לה כר' עקיבא ור"ע סבר שלישי בחולין דאורייתא. וא"כ רביעי בקדש נמי דאורייתא קרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דמי לא עסקינן דנגע וכו' ותירץ הר"י דקרי להו דרבנן משום דלא משכח לה לחולין שנעשו על טהרת הקדש [דהוי דאורייתא] וכן אר"ת דמשכחת לה לרביעי בקדש [דאורייתא] ע"י עצים ולבונה דטמאין ע"י חיבת הקדש וכי מיבעי ליה לר"ל בגריד של מנחות (מנחות דף קב:) אי מונין בו ראשון ושני אי לא דאי מהני חיבת הקדש למנות בו ראשון ושני למ"ד אין אוכל מטמא אוכל פשיטא ליה ההי והיה קשה להר"ר אלחנן לפר"ת דמוקי לה ע"י עצים ולבונה וכי עדיפא מאוכל גמור דלא אהני חיבת הקדש למימני ביה ראשון ושני:

בחיבורין שנו · פרש"י שבשעה שהיד טמאה נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת לקדש וקשה לפי' דא"כ השניה אינה טמאה כלל והקדש טמא מחמת גזרה שמא יגע בראשונה הטמאה ואמאי קאמר ובקדש יטבול שתיהן יטבול טמאה ויש ליישב דה"ק הא נטמאה ידו אחת חבירתה טהורה ובקדש בתחילתו הצריכו חכמים להטביל שתיהן שמא נטמאו שתיהן שנו דיד אחת נוגעת בספר הפוסלה ויד האחרת הנוגעת בה תדון כאילו נגעה בספר דגזרינן לה שמא תגע וכן הא דתנן לקמן יד מטמאה חברתה ועושה אותה שניה בקדש מוקמינן לה בשמעתין הכי לפי מאי דס"ד לדברי ר' יהושע דיד מטמאה חברתה להיות שניה ומאיזה טעם לא תהיה שלישית אלא ודאי דגזרינן שמא נגעה בספר עצמה ואפי' לא נגע ביד השניה טמאה שמא נגעה בספר ותניא בתוספתא המטביל את ידו אחת מהן כל טהרות שעשה בטהורה עד שלא הטביל את הטמאה טמאות שהיד מטמאת חברתה לקדש משמע דבלא נגיעה מטמאת לה והשתא יתכן דהוי מעלה לר' יוסי שאינה אלא בכלל רביעי ליפסל בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד מטמאה את חברתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישית והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויא בכלל רביעי בקדש ותירץ דמ"מ מעלה אחרת היא דיד מטמאה את חברתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאב הטומאה גם ידיו נמי לא קמ"ל:

אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא · ואי משום תרומה אף מטמאה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נהית להו רבותא אלא רבותא דקדש:

***אחד** ידו ואחד יד חבירו לפסול · דהואיל ומטמא יד חבירו די לנו בכך אם יפסל אבל לר"ל לקיש דאמר דוקא ידו מוקי טעמא משום איחלופי יד טהורה ביד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן משמע בסמוך כי הדר ביה ר"ל לקיש פירש לדבריו לפסול אבל לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא בשם רבינו שמואל:

שייך לע"ב

דתנן

רבינו חננאל

טמא במקצתו שטימא את כולו וקתני הוסיף ר' עקיבא אלמא צירוף דרבנן הוא ופריק ר"ל אליבא דרבי חנין לעולם צירוף דאורייתא ור' עקיבא שירי מנחות אתא לאשמעינן דמדאורייתא דבר הצריך לכלי כלי מצרפו שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו · ואתו רבנן ועשו מעלה וגזרו אפי' בדבר שאין צריך לכלי ומקשינן תינח דמצרף הכלי הסלת מפני שצריכה כלי קטורת לבונה וגחלים מאי כלי צריכי · ופריק רב נחמן כגון שצברן ע"ג קטבליא מדאורייתא יש לו תוך מצרף · אין לו תוך אינו מצרף · ואתו רבנן תקינו דאע"ג דאין לו תוך מצרף ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר משמיה דר' יוחנן מעדותו של ר' עקיבא נשנית משנה זו הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש וסתברא דצירוף כלי מדרבנן היא דהא ר' יוחנן מוקים לה ממתניתין מעדותו של ר' עקיבא ומשנתנו מעלה מדרבנן וכבר פירשנוהו בפסחים בפ' הראשון: מעלה שביעית הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה פי' טמא מת הוא אבי הטומאה וטומאתו ז' דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים והנוגע בו טמא טומאת ערב שנאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב · עוד קדשים הנוגעים בטמא השני שהוא טמא טומאת ערב נטמאו שנאמר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל נמצא שלישי לקדש טמא מן התורה כמו שפירשנו · ורביעי מק"ו כדתניא מניין לרביעי בקדש שפסול ודין הוא ומה מחוסר כפירים שמותר בתרומה

שנא' ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא · ותנן נמי העריב שמשו אוכל בתרומה פסול הוא וזה המחוסר כפורים בקדשים כדתנן הביא כפרתו אוכל (בתרומה) [בקדשים] וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שעד שלא הביאה כפרתה לא נגמרה טהרתה ובמאי אי לתרומה הא כתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא והיא התרומה שגם היא נקראת קדשים · אלא לאו טהרת קדשים הכתוב מדבר עכשיו שלישי שפסול לתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש וזו היא מעלת הקדש על התרומה : מעלה שמינית שהיד מטמא לחברתה בקדש אבל לא בתרומה אמר רב שיזבי בחבורין שנו · פי' כגון שחיבר ידו לידו האחרת אבל אם לא חיבר היד הטמאה לטהורה לא · ומותיב אביי עלה יד נגובה מטמאה לחברתה לקדש וכו' · ואע"ג דלא פריק רב שיזבי כיון דא"ר יוחנן

אחד

ל א ב מיי' פי"ב מהל' אבות הטומאות ה"ו:

לא ג מיי' שם הל' יא ופי"א הלכה ד:

לב ד ה מיי' שם פי"א הלכה ד:

לג ו ז מיי' שם פי"ב הלכה י"ב ופי"ח שם הלכה ז:

[פסחים יט.]

[ועי' תוספות מנחות כא. ד"ה יגלו]

[מנחות כד.]

[ע"ש ועיין רש"י פסחים יח: ד"ה שלישי שפסול בתרומה]

פסחים יח: סוטה כט: [תוספתא פ"ג]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלישי וכו' שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה *וכיון דשלישי פסול לתרומה דין הוא שיעשה רביעי בקדש: (ב) ד"ה דנגע בשני וכו' בכל טמא אפילו בשני והוה ליה בשר שלישי: (ג) ד"ה בחיבורין וכו' ולמ"ד לקמן פסול לפסול: (ד) ד"ה אי אמרת וכו' דאף על גב דנגובה:

*)[עי' בעל המאור ועוד תמצא שם פי' נכון לכל הסוגיא זו]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' איתמר נמי אמר ריש לקיש · כ"ב עי' בספר טורי אבן מהו האיתמר נמי :

מבנה
שלבים להסביר
דברי של ר"ע
זכו' מצרף סולת
קטורת לבונה
וגחלים

נושא
מנין לרביעי
בקודש פסול

נושא
יד מטמא את חבירתה
בקודש (אבל לא
בתרומה) האם זה
דוקא בחיבורין
(שהטהורה נוגעת
בו בזמן בקודש)
או אפילו
בחיבורין יד מטמא
את חבירתה
לטמא קודשים

מבנה
א-ב
ר"ל - ב' שלבים
בשיטת ר"ל
בשלב א - חולק על
ר' יוחנן
בשלב ב - חוזר
ומסכים לר' יוחנן

לד א מיי' פי"ב מהל' אבות הטומאות הלכה יב :
לה ב מיי' פ"ח שם הל' ה סמג עשין רמז :
לו ג ד מיי' שם פי"ב הלכה יג :
לז ה ו מיי' שם הל' טו:
לח ז ח ט מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה א :
לט י מיי' שם הלכה ג :
מ כ מיי' שם הלכה ד:

אבל יד חבירו לא ור' יוחנן אמר אחד ידו ואחד יד חבירו באותה היד לפסול אבל לא לטמא, מטמא? מדקתני סיפא שהיד מטמאה חבירתה לקדש אבל לא לתרומה הא תו למה לי הא תנא ליה רישא אלא לאו שמע מינה לאתויי יד חבירו, ואף ר"ל הדר ביה דא"ר יונה א"ר אמי אמר ר"ל אחד ידו ואחד יד חבירו באותה היד לפסול אבל לא לטמא, ולפסול אבל לא לטמא תנאי היא דתנן* כל הפוסל בתרומה מטמא ידים להיות שניות ויד מטמא חבירתה דברי ר' יהושע וחכ"א ידים שניות הן ואין שני עושה שני (בחולין) מאי לאו שני הוא דלא עביד הא שלישי עביד, דלמא לא שני עביד ולא שלישי, אלא כי הני תנאי דתניא יד נגובה מטמא את חבירתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אותה יד לפסול אבל לא לטמא: אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות כו': *תניא א"ר חנינא בן אנטיגנוס וכי יש נגובה לקדש והלא חיבת הקדש מכשרתן לא צריכא כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר וביקש לאכול צנון ובצל של חולין עמהן: לקדש גזרו בהו רבנן, לתרומה לא גזרו בהו רבנן: האונן ומחוסר כפורים כו': מאי טעמא? כיון דעד האידנא הוו אסירי *אצרכינהו רבנן טבילה:

מתני' חומר בתרומה שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה, עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של יין של תרומה לא יקבלנה ממנו אבל מניחה לגת הבאה *ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן, כדי יין וכדי שמן

המדומעות

אבל יד חברו · אם נגעה ביד חברו לא טימאתה : באותה היד · אם נגע ביד הראשונה ביד חברו אבל השניה אינה מטמאה יד חברו : ולפסול · את הקדש הוא דאמר יד מטמא חבירתה אבל לא לטמא : הא תנא ליה רישא · ולקדש מטבילין שניהן : אין שני עושה שני · אין יד שהיא שניה עושה את חבירתה שניה מכלל דשמעי' לר' יהושע דאמר היד מטמא את חבירתה להיות כמותה : ודלמא לא שני ולא שלישי · דלית להו הך מעלה דמתני' אבל מאן דאית ליה אפי' לטמא אית ליה להכי קאמר ידים לעולם שניות הן לפיכך (א) (אין) יד מטמא את חבירתה : וכי יש נגובה בקדש · והלא חיבת הקדש מכשרת : אלא אין נגובה זו לומר שלא הוכשרו אלא כשהוכשרו לטומאה ועכשיו הן נגובין וטומאה הן מקבלין ולא הוצרכה משנתנו לדבר באוכלי קדש נגובין אלא באוכלי חולין נגובין ואוכלי קדש : תחב לו חברו · בידים טהורות וזה האוכל ידיו מסואבות : או שתחבן הוא עצמו בכוש או בכרכר · שהן פשוטי כלי עץ ואין מקבלין טומאה : וביקש לאכול לצון או בצל של חולין עמהן · שאין ידים מטמאות את החולין ואפ"ה גזור רבנן שלא יאכלם עם הקדש פן תגע ידו מסואבת באוכלי קדש שבפיו : לענין תרומה · אע"פ שהיד מסואבת פוסלתה לא עשו מעלה אלא אמרינן זהיר ולא נגע וה"ק מתניתין אוכלין חולין בידים מסואבות עם התרומה אבל לא עם הקדש והכי נקט נגובין שאילו עכשיו היו משקין עליהם היו משקין נעשין ראשונים מחמת הידים ועושין את החולין שניים וכשנוגעין בתרומה שבפיו פוסלין אותם א] ואית דמסיק מלתא בנגובין שמעולם לא הוכשרו וקשיא לי בחולין מה לי הוכשרו מה לי לא הוכשרו הלא אין ידים מועילות כלום לחולין: כיון דעד האידנא אסירי · דמחוסר כפורים מותר בתרומה ואסור בקדש וכן אונן ואע"פ שאסורים במעשר שני מותרין בתרומה כדאמרינן במסכת יבמות *מוכל זר יתירה זרות אסרתי לך ולא אנינות · מתני' שביהודה נאמנין · עמי הארץ : על טהרת יין ושמן · של קודש אם הקדישוהו למזבח בשעת הגיתות והבדים נאמנין על שמירתן כל ימות השנה, ובגמ' מפרש מאי שנא יהודה דנקט : ובשעת הגיתות והבדים · הכל מטהרין את כליהם : והביאו לו · עמי הארץ לכהן חבר : אבל מניחה · עם הארץ לגת הבאה ואז יתננה לכהן : רביעית לוג שמן נאמן · דמיגו דנאמן אקדש נאמן אתרומה :

המדומעות

דתנן כל הפוסל את התרומה כו' · קשה לר"י דאמרינן בפ"ק דשבת (דף יד. ושם) אף הידים הבאות מחמת ספר פוסלות את התרומה משום דר' פרנך דאמר וכו' מאי קאמר אפי' כל מילי נמי דפוסל את התרומה מטמא ידים כדתנן הכא וי"ל דספר גזרה ראשון ואח"כ של אחר מילי ועוד יש לומר דלרבנן איצטריך התם דפליגי עליה דרבי יהושע ומיהו טפי נראה לומר דאף ר' יהושע לא קאמר רק לקדש כדמשמע כולה שמעתין אבל לתרומה לא וכי קאמר בסיפא דמתני' אמר להם רבי יהושע והלא כתבי הקדש שניים מטמאין את הידים אמרו ליה אין למדין דברי תורה כו' ומאי קא מקשי להו הא איהו מודה דכתבי הקדש מיירי אף לתרומה והיא דכל הפוסל את התרומה דוקא לקדש התם לאו קושיא היא אלא סיומא דמלתא קמסיק בא ליתן טעם על דבריו למה שני עושה שני דה"נ מלינו בתרומה כ"ש לקדש אבל קשה להר"ר אלחנן מאי סייעתא מייתי למילתיה מכתבי הקדש שאני התם משום דר' פרנך כל האוחז ס"ת ערום כו' ותירץ הר"י דבספר נמי היכא דלא שייך דר' פרנך קאמר ליה כגון רצועות של תפילין עם התפילין אבל אכתי היה קשה להר"ר אלחנן בפ"ב דחולין (דף לג.) מלינו לשני עושה שני ע"י משקין ופריך תחילה נמי הוה ואמאי לא קאמר ביד שמטמאה את חברתה כי הכא וי"ל דאיהו קאמר ליה במס' ידים לכך לא חש להביא סייעתא ממה שאמר איהו וגם ע"י ספר לא בעי למימר מלינו שני עושה שני דהתם טעמא רבה איכא משום דר' פרנך ומיהו התם לא בעי למימר שני עושה שני משום גזרה דשבת די"ח דבר דאמרינן דלמא שדי משקין דתרומה לפיו כי אכיל אוכלין טמאים דהתם נמי ידע הא טעמא אלא קמתמה כיון שלא מלינו טומאה כהאי גוונא היכי *גזרינן א"נ הכא והיא דהתם דקאמר שלישי שני לקדש ולא לתרומה בחולין שנעשו עטה"ק וקשה אמאי לא חשיב לה גבי מעלות הכא וי"ל דהתם מפרש טעמא שאני תרומה שטהרתה טומאה היא אבל הקדש א"כ לאו משום מעלה היא הר"ר אלחנן ומיהו למאן דלית ליה התם דאהדר ליה הכי ר"א לר' יהושע ולא קמסיק אף אני לא אמרתי דקאמר התם אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן א"כ אמאי לא חשיב ליה וי"ל דאיכא למימר דבתרומה לא גזור משום דזריזין גבי תרומה אבל לא גבי קדש הלכך לא שייך למימר בהן מעלה ודוגמתו מלינו בריש פירקין בירושלמי גבי חומר בקדש ר' חייא בשם ר' יוחנן מפני שאוכלי תרומה זריזין הן ואוכלי קדש אינן זריזין א"ר חנינא קומי ר' מנא הדא היא מעלה אינו דבר שבזה ובזה בזה טהור ובזה טמא הדא היא מעלה אלמא לא חשבינן ליה מעלה בדבר התלוי בזריזות :

לא צריכא שתחב לו חבירו בפיו או שתחב כו' · משמע דהוי לישנא דהש"ס מיהו בתוספתא גרסינן ליה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר וכי יש נגובה בקודש אלא תחב ליה חבריה או שתחב הוא בכוש או בקיסם ואוכל עמה זית או בצל *של תרומה ולהכי נקט כוש דהוו ליה פשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה ואפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה פשוטים קטנים ודומה לו ההיא דריש חולין (דף ג. ושם) כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה משום דהוה פשוטי כלי עץ דלא מקבל טומאה וכי אמרינן בהמוכר את [הבית] (ב"ב דף סו.) דף של נחתומין טמא אע"ג דלית ליה בית קבול כלל התם טמא משום משמש אדם ומשתמש ממשמשי אדם וכן ההיא דטבלא המתהפכת טמאה דבפרק שתי הלחם (מנחות דף צו:) אף למ"ד מסגרתו למטה היתה אע"ג דלא מחברא לטבלא כדמשמע בריש סוכה (דף ה.) אלא מטעם משמשי אדם הוי והכי איתא בהדיא בת"כ ובריש סוכה* פירשתי :

לקדש גזור רבנן · שמא יגע בידיו שניות לקדש שבתוך פיו וכן פירש רש"י ועוד הייתי יכולים לפרש דלמא נגע ברוק פיו דחשיב משקה בפ"ק בתרא דעירובין (דף צט. ושם) גבי אכל דבילה בידים מסואבות :

שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן בכל השנה · פרש"י אם הקדישו למזבח בשעת הבציר כל ימות השנה נאמנין בשמירה ואמר הר"ר אלחנן דכן יתכן לפרש דאי בלא הקדישו בשעת הבציר ה"ל חולין ונטמא בטומאת ע"ה *וכי קדש עליו משום דאקדשיה פקע ליה טומאה מיניה א"כ הוה מלינו למימר ביחדו לנסכים נמי וכגון שידוע לנו שחולין הן שיחדן וכי אקדשיה איכא למימר שאימת קדש עליו ומעיקרא היה נזהר לשומרו בטהרה וכן מלינו גבי תרומה בסמוך דע"ה מניח תרומה של כל ימות השנה לשנה הבאה בשעת הגיתות ליתנה לחבר ותניא בתוספתא אע"פ שמכירה החבר שהיא היא ואפי' בחבר עצמו משמע בגמרא שיתננה לשנה הבאה :

שרלועה

רבינו חננאל

אחד ידו ואחד ידו של חבירו לפסול אבל לא לטמא ש"מ מדאשוי ליה לידו ליד חבירו בחיבורין סבירא ליה כרב שיזבי דאי לא תימא הכי יד חבירו שלא בחיבורין איצטריכא ליה למימר דלא מטמאה אלא לאו בחיבורין סבירא ליה · ור"ל נמי הדר ביה ואמר כרבי יוחנן · ואסיקנא לפסול אבל לא לטמא תנאי היא דתניא יד נגובה מטמאה לחברתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי ר' רבי יוסי ב"ר יהודה אומר איתה היד לפסול אבל לא לטמא : מעלה תשיעית אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות לתרומה אבל לא לקדש כיון דבהדיא אמר רחמנא וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו · פי' אם הוכשרו האוכלין מטמאין ואם לא הוכשרו אין מטמאין ושנינן במשנתנו אוכלין אוכלים נגובין · פי' יבישין שלא הוכשרו ואע"ג שהאוכלין הללו הן תרומה אוכלין אותן בידים מסואבות שכיון שלא הוכשרו אין מקבלין טומאה והני מילי לתרומה אבל לקדש עשו בו מעלה שאע"פ שהם נגובין לא יאכלו לאדם טהור בידים מסואבות · ומתמיה ר' חנניה בן אנטיגנוס וכי יש נגובה לקדש והלא חיבתן מכשרתן · כלומר חיבת הקדש משוה לאוכלין נגובין כאלו הוכשרו והנוגע בהן בידים מסואבות ודאי טימאו כי כמוכשרין הן חשובין למה ליה למתניי' ופרקינן ודאי לנגוע בידים מסואבות לאכלי קדש ואע"פ שהן נגובין לא אצטריכא ליה . כי אצטריך ליה כגון שלא נגען הוא בידו אלא תחב לו אדם טהור וידיו טהורות לתוך פיו של זה שהוא כולו טהור וידיו טמאות שנטמאו בהיסח הדעת או הוא עצמו תחב בכוש או בכרכר והכניסם לתוך פיו וביקש לאכול צנון ובצל של חולין עמהן · אם הן אוכלי קדש גזרו בהן שמא יכנים ידו לתוך פיו להפך המאכל בפיו ויגע בהן ויטמאם אבל באוכלי תרומה לא גזרו בהן · וכן עוד אמרו גבי בשר הקדש דכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל · האי בשר דאתכשר במאי אי נימא

ידים פ"ג מ"ב

[תוספתא פ"ב]

[עי' תוספות זבחים סח. ד"ה מן ותוספות חולין לג: ד"ה ואם]

[סח: עו. עא.]

בתרומה כצ"ל · מהרש"א

[שם ד"ה ומסגרתו]

וכי קדשי אם הוי מהם דאקדשי' כצ"ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ודלמא וכו' לפיכך יד מטמא כצ"ל ותיבת אין נמחק :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה לענין תרומה וכו' ואית דמסיק מלתא בנגובים שמעולם לא הוכשרו · וכן פרש"י במתניתין ע"ש:

נושא/מבנה

◇ שלבים להוכיח דלפסול אבל לא לטמא' בקשר לד' המלמא חבירתה: תנאי הי'

נושא

לבאר הא דקתני אוכלים (מנין) נגובין בידים מסואבות בתרומה אבל לא בקדש

נושא כללי

חומרא בתרומה על קדש - נאמנות עמי הארץ על טהרת יין קדש כל ימות השנה ובתרומה רק בעונת הגיתות

דאתכשר בקדשים כו' ואסיקנא אלא דאתכשר בחיבת הקדש ואמרינן אימור דמהניא חיבת [הקדש] לא יפסוליה לטמויי כדי למיניינא ביה ראשון ושני נמי מהניא חיבת הקדש וכבר פירשנוהו בפסחים בפרק ראשון : מעלה עשירית אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה זו כבר פרשנוה בפסחים בסוף פרק האשה אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים מאי טעמא אנינות יום הוא דאורייתא שנאמר לא אכלתי באוני ממנו אבל לא אנינות לילה אלא מדרבנן הוא בקדשים אפילו בלילה בפסח שהוא עשה שיש בו כרת דכתיב וחדל לעשות הפסח ונכרתה לא העמידו דבריהם במקום כרת ודבריהן פשוטין הן : כבר שלמו המעלות שיש לקדש על מעלות התרומה · וחזרו לברר עוד חומרי התרומה וזו היא ששנינו חומר בתרומה שביהודה נאמנין לקדש על הגתות והבדים מדקתני